Interventies Kansrijk Opgroeien Gemeente Harderwijk 2024

1. Aanleiding

Bij het opstellen van de Nota Sociaal Domein en de Uitvoeringsagenda Sociaal Domein Harderwijk zijn diverse kansen geconstateerd die benut kunnen worden. Aan de ene kant zien we de druk op de specialistische jeugdhulp oplopen, maar zien we ook mogelijkheden om kansen te benutten in de sociale basis. We zien wachttijden bij de specialistische jeugdhulp, bij het CJG, tekort aan leerkrachten, druk op de kinderopvang, toenemend aantal zieke thuiszitters, ouders die zoekende zijn naar een passende opvoedmethodiek.

Er hebben na deze constatering diverse gesprekken plaatsgevonden tussen de SJNV, zorgaanbieders, Zorgdat, Move on, het onderwijs, Leerplichtambtenaren, het Doorstroompunt en de gemeente Harderwijk. Tijdens deze gesprekken zijn diverse mogelijkheden besproken om tot een ombuiging te komen die ten goede komt aan kinderen en jongeren en hun opvoeders.

2. Snelheid en kwaliteit

We willen op een aantal onderdelen vaart maken. Wachten betekent dat de problemen groter dreigen te worden. Maar we gaan wel uit van kwaliteit. Niet passende ondersteuning leidt tot nog meer frustratie, weggooien van menselijk kapitaal, en vergroting van vaak persoonlijke problemen.
De Uitvoeringsagenda sociaal domein zal in het tweede kwartaal vastgesteld worden. De werkelijke uitvoering kan dan in 2025 van start gaan. We verliezen dan wel een jaar om ombuigingen in de uitvoering te realiseren. Daarom wordt in dit voorstel uitgegaan van een start in 2024. Over de financiële dekking hiervan wordt later in deze notitie teruggekomen.

3. Analyse Nederlands Jeugd Instituut (NJI) over het groeiend jeugdzorggebruik

https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Het-groeiend-jeugdzorggebruik-Duiding-en-aanpak.pdf

Het Nederlands Jeugdinstituut krijgt veel vragen over waarom zoveel kinderen en jongeren in de jeugdzorg terechtkomen en wat er moet gebeuren om ervoor te zorgen dat minder kinderen en jongeren die zorg nodig hebben. Dit essay schetst ons antwoord op die vragen. Als we het daarbij hebben over jeugdzorg, bedoelen we de jeugdhulp (inclusief de jeugd-ggz), de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Eerst de cijfers: hoe groot is het zorggebruik eigenlijk? De algemene trend is onmiskenbaar. Het zorggebruik is in de loop der jaren sterk gegroeid: kreeg twintig jaar geleden ongeveer 1 op de 27 kinderen en jongeren jeugdzorg, nu is dat 1 op de 8. De groei zwakt wel enigszins af, maar het zorggebruik is nog steeds hoog. In dit essay wijzen we op drie hoofdfactoren van de groei:

a. In de eerste plaats ontwikkelingen in het opgroeien en opvoeden van kinderen. Psychosociale problematiek lijkt niet toe te nemen, wel het aantal echtscheidingen, prestatiedruk en problematisch sociale mediagebruik. [1]Maar er is ook een hoge geluksnorm, gewone obstakels worden benaderd als een probleem, er is veel aandacht voor allerlei risicofactoren en beschermende factoren blijven onderbelicht. Dat alles wekt de indruk dat

[1] **https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Het-groeiend-jeugdzorggebruik-Duiding-en-aanpak.pdf**

opgroeien en opvoeden een moeilijke onderneming is. En de verantwoordelijkheid voor het succes van die onderneming wordt vooral neergelegd bij het individuele gezin en veel minder bij de samenleving. Bij alle strubbelingen die dat oplevert, komt professionele hulp goed van pas.
b. De tweede hoofdfactor is het nieuwe stelsel. De overheveling van de jeugdzorg naar de gemeenten (2015) is een logische stap, maar heeft de zorgaanbieders en de gemeenten opgezadeld met een loodzware taak. De zorgaanbieders moeten meer mensen zorg bieden. Tegelijkertijd krijgen ze te maken met verschillende gemeenten met elk hun procedures en kwaliteitseisen, en met kortingen op tarieven. De gemeenten op hun beurt staan voor de opgave om het zorggebruik te verminderen door een transformatie van het stelsel. Maar ze hebben weinig invloed op de instroom via belangrijke verwijzers naar de jeugdzorg: artsen en rechters. Soms vallen er dingen onder jeugdzorg, zoals dyslexiezorg, waarvan de vraag is waarom de gemeente daarvoor verantwoordelijk is. Ook vraagt de transformatie veel investering in de pedagogische kwaliteit van de leefomgeving en in preventie – en in de afbouw van intensieve zorg – terwijl gemeenten en aanbieders door een forse bezuiniging weinig investeringsruimte hebben. Dat schept de paradoxale situatie dat de vernieuwing van het stelsel moeilijk van de grond komt, waardoor een verder groeiend zorggebruik op de loer ligt.
c. De derde hoofdfactor betreft de hoge verwachtingen over en tegelijkertijd de beperkte stand van ontwikkeling van de preventie en de jeugdzorg. Professionals lijken veiligheidshalve vaak te kiezen voor de inzet van zorg, terwijl de resultaten van die zorg beperkt zijn. De kennisontwikkeling in de sector is namelijk nog relatief jong. Tegelijk wordt bestaande kennis te weinig gebruikt. Dat stuwt het aantal kinderen en jongeren dat in zorg zit omhoog. In de Gemeente Harderwijk wordt hier al op ingezet door bijvoorbeeld de inzet van steungezinnen, onder coordinatie van Zorgdat. Deze steungezinnen ondersteunen gezinnen die het (tijdelijk) niet alleen kunnen qua opvoeden van hun kinderen.

4. We zien de volgende kansen:

A. Wachttijd bij CJG verminderen
B. Inzet om thuiszitters versneld terug te leiden naar school
C. Toepassen menukaart van Zorgdat in het Voortgezet Onderwijs
D. Implementatie IZA (Integraal Zorg Akkoord)
E. Uitvoering centering groepen in het Voortgezet Onderwijs
F. Preventieve activiteiten rond kinderen, jongeren en hun opvoeders
G. Persoonsgerichte Aanpak (PGA) kwetsbare jongeren
H. Intensivering inzet kwetsbare jongeren
I. Brede communicatie met inwoners om de beweging naar voren structureel onder de aandacht te houden
J. Onderwijs en Jeugdhulp beter op elkaar aansluiten

<u>ad A. Wachttijd CJG verminderen</u>
De wachttijd na 1e aanmelding bij het CJG bedraagt gemiddeld 3 a 4 maanden. Door deze wachttijd is er een goede kans dat inwoners weer meer gebruik gaan maken van de huisarts route, waar we geen controle op hebben. Tevens bestaat de kans dat problemen bij kinderen zich versterken. Kortom: een korte wachttijd is geen probleem en kan de samenredzaamheid van ouders vergroten, maar een te lange wachttijd heeft teveel

negatieve effecten. Tevens kan het CJG zich ook amper preventief inzetten en bij sociaal domein brede overleggen, zelden aanschuiven.
Via een paar gesprekstafels hebben zich inmiddels een paar organisaties gemeld die mee willen werken om de wachtlijst aan te pakken.
Tot nu toe zijn dat: High Five uit Zwolle en Ambulante Hulpverlening Midden Nederland (AHMN). (16-27) Beiden zijn regionale gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de Noord Veluwe.
De piek van de wachttijd is in de leeftijd van 4-12 jaar.(gemiddeld 50) Er zijn er 5 in de leeftijd van 14 en 15 jaar en 3 van 16/17/18 jaar. Het CJG gaat nu de check doen of er geen zeer specifieke hulpvraag is, die te moeilijk is voor deze aanbieders. (diagnostiek)
Inmiddels voert het CJG ook gesprekken met Icare thuisbegeleiding en de welzijnspartners (voornamelijk Zorgdat) om te onderzoeken welke aanmeldingen zij over kunnen nemen van het CJG. Hierbij wordt nog geen verklarende analyse ingezet. Het is vooral ter overbrugging.
Nadat gekeken is of we tot een goede aanpak voor de leeftijdsgroep 14-18 jaar kunnen komen en hiermee gestart zijn, kijken we ook naar de grote groep tussen 4 en 12 jaar.
Deze werkwijze wordt in andere gemeenten ook wel “wachtverzachter”genoemd. Wij stellen voor dit met de eigen partners uit te voeren en niet met een nieuwe partner, zoals bij het programma “wachtverzachter” wel plaatsvindt.

De concrete aanpak zou er als volgt kunnen uitzien:

- met deze aanbieders wordt een subsidie afspraak gemaakt waarbij de werkelijk ingezette uren uitbetaald worden;
- De ouders/jongeren die op de wachtlijst van het CJG staan/komen krijgen de keuze: of wachten totdat er een jeugd- en gezinswerker van het CJG beschikbaar komt, of contact opnemen met 1 van deze twee aanbieders;
- De twee aanbieders gaan binnen deze aanpak nog niet met de Verklarende Analyse werken omdat het overbruggingszorg is. (Er wordt aan deze partners nog gevraagd of ze in theorie wel met de Verklarende Analyse zouden kunnen werken of dat ze getraind moeten worden) Nu werkt vooaral het CJG met de Verklarende Analyse.
- De twee genoemde (Hi Five en AHMN) aanbieders mogen direct kortdurende jeugdhulp inzetten;
- Financiën via SJNV laten lopen
- Gezamenlijk overleg plannen SJNV, gemeente Harderwijk en 2 aanbieders
- Een eventuele doorverwijzing naar specialistische ondersteuning blijft via het CJG lopen;

<u>ad B. Inzet om thuiszitters versneld terug te leiden naar school</u>
Uit gegevens van de Jeugdarts van het CJG (Amily Boonstra) blijkt dat er in de periode 1 januari tot 1 november 2023 in totaal 46 jongeren een periode geen lessen hebben gevolgd, maar thuis zaten vanwege ziekte. Dit is exclusief afwezigheid vanwege schoolverzuim volgens de leerplichtwet. Op 1 november zaten hiervan nog 15 leerlingen thuis. Mentale problematiek en thuissituatie zijn de hoofdkenmerken van de gemiddelde thuiszitter vanwege ziekte. Momenteel wordt bij de VO scholen uitgevraagd hoeveel thuiszitters zij afgelopen jaar hebben gehad en wat de duur van het thuiszitten was.
De tendens lijkt zichtbaar dat er meer langdurige thuiszitters zijn in het Voortgezet Onderwijs in Harderwijk vanwege mentale problematiek, dan de jaren hiervoor.
Een gelijktijdige ontwikkeling is dat het OZC (Onderwijs Zorg Centrum) gesloten is door het samenwerkingsverband, vanwege onvoldoende ondersteuning van schoolbesturen uit de

randen van onze onderwijsregio omdat de fysieke afstand zodanig ervaren wordt dat vanuit deze scholen zelden kinderen op het OZC geplaatst zijn. Ook de resultaten van het OZC lijken niet erg effectief.
Daarom lopen er gesprekken tussen o.a. de Gemeente Harderwijk en het Samenwerkingsverband VO regio Noord Veluwe. Hierin is ook gesproken over een alternatieve aanpak om thuiszitten te voorkomen en de duur van thuiszitten te verkorten.

Voor het voorkomen van thuiszitters is een EHZ werkgroep actief die eerst in beeld brengt wie welke rollen en taken heeft rond dit onderwerp en op welke wijze deze nu uitgevoerd wordt. Aan de hand van deze analyse worden verbetervoorstellen geformuleerd.

ad C. Toepassen menukaart van Zorgdat in het Voortgezet Onderwijs - app (bijeenkomst Marja Kaptein 29 november)
Onder leiding van Zorgdat is een menukaart ontwikkeld voor leerlingen in het VO. Op basis van het gezondheids spinnenweb kunnen de jongeren in beeld brengen aan welke aspecten zij willen werken om dichter bij henzelf te blijven en weerbaarder door het leven kunnen. Na deze eigen analyse kunnen ze met behulp van de menukaart keuzes maken bij wie en op welk gebied ze ondersteund kunnen worden. Bij dit proces kunnen de jongeren ondersteund worden door professionals van school, Zorgdat en/of CJG. Ditzelfde geldt ook voor de uitkomsten, hierbij kan ook professioneel ondersteund worden.
De kosten bestaan o.a. uit licentiekosten en eventuele andere te maken kosten.

Ad D. Implementatie IZA (Integraal Zorg Akkoord)/GALA
Deze interventie vindt ook plaats, maar die kan bekostigd worden vanuit de hiervoor beschikbare rijksmiddelen. De aansluiting op deze ontwikkelingen met de uitvoering van het jeugdbeleid en de interventies, zijn erg belangrijk.

Ad E. Uitvoering centering groepen in het Voortgezet Onderwijs
De uitvoering van jeugdhulp trajecten worden nu bijna altijd individueel vormgegeven. In de komende jaren wil het CJG dit gedeeltelijk gaan ombuigen naar collectief aanbod voor vooral jongeren op het Voortgezet Onderwijs. Om deze ombuiging te realiseren is eerst extra menskracht nodig om het collectieve aanbod te ontwikkelen. Dit betekent vooral faciliteren: ruimte/lesmateriaal/aanjager/etc.
Onderzocht moeten worden waar er menskracht gevonden kan worden om deze methode te ontwikkelen en implementeren.

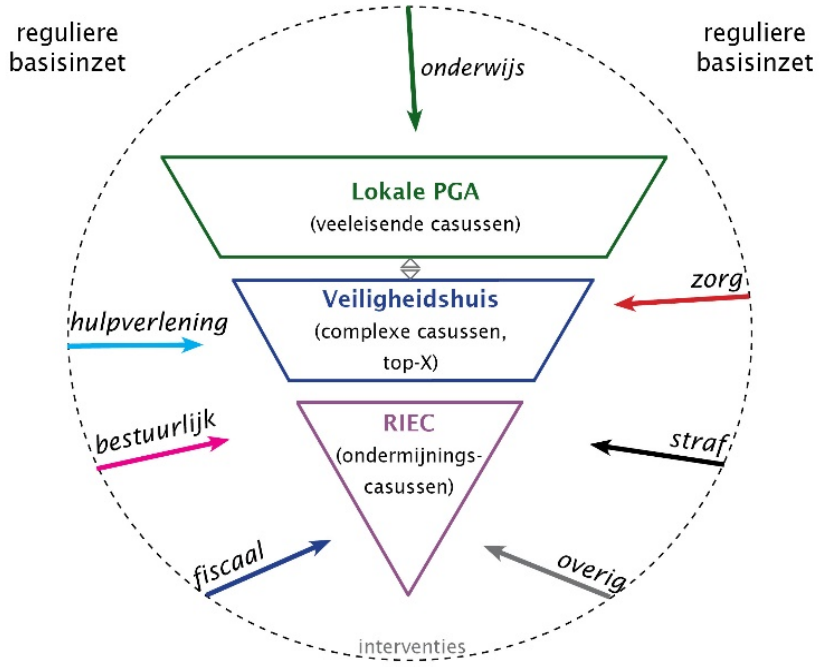
Hierbij maken we ook een koppeling met de volgende trajecten:
- Burgerschap: project verbinden ouders. leerlingen, onderwijs in het VO
- Veerkracht - GGD
- Veerkracht - RSG
- Je brein de baas - mentale weerbaarheid - GGDNOG onderzoekt dit
- Voorbeeld Josje: Elburg.
- Regionale Kenniswerkplaats Noord Veluwe

Ad.F. Preventieve activiteiten rond kinderen, jongeren en hun opvoeders
Als uitvoering van de Nota Sociaal Domein en de Hervormingsagenda Jeugd, willen we de beweging naar voren maken: meer nadruk op samenredzaamheid en versterken van wijken, buurten en de sociale basis, maar ook versterken van de opvoedkracht in gezinnen.

Voor dit laatste zijn er collectieve cursussen gepland in 2024 op het gebied van ouders met kinderen met een afwijkend autistisch spectrum en voor de doelgroep Hoogbegaafden (HB). De belangstelling hiervoor is groot en de al georganiseerde cursussen zijn binnen een paar dagen volgeboekt. In nauw overleg met o.a. CJG, het onderwijs en Zorg Dat wordt bekeken of deze cursussen in de breedte uitgebreid kunnen worden.

Ad. G. Persoonsgerichte Aanpak (PGA) kwetsbare jongeren

De lokale PersoonsGerichte Aanpak (PGA) is ontwikkeld voor een regio. De aanpak is erop gericht om ernstig overlastgevend gedrag en criminaliteit te verminderen en recidive te voorkomen.
Het omvat een mix van soorten interventies zoals zorg interventies, en interventies vanuit het bestuurs- , civiel- en strafrecht. Het is een model van op- en afschalen. Je hebt in 1e instantie de reguliere werkwijze van partijen en hun reguliere samenwerking. Daarna is de lokale PGA de eerste vorm van opschaling. Als het nog complexer wordt en als de strafrechtelijke componenten zwaarder worden, dan wordt opgeschaald. En omgekeerd wordt er ook afgeschaald naar een partner die vinger aan de pols houdt, of tot niks. Er moet in Harderwijk ook ingezet worden op de uitvoering: welke functionaris gaat daadwerkelijk aan de slag met de jongeren uit de doelgroep. Voor deze uitvoering wordt nu een professional gezocht die met de benen in de klei staat, dichtbij de jongeren, maar ook op professioneel overzicht om de jongeren aan te zetten tot ander gedrag en andere (levens)keuzes.



Ad H. Intensivering inzet kwetsbare jongeren

Er zijn in de Gemeente Harderwijk ook jongeren die nog redelijk ver verwijderd zijn van de criminaliteit en er is nog geen PGA aan de orde. Wel hebben deze jongeren een persoonlijke aanpak nodig op de eigen levensgebieden. Hierop wordt al ingezet door Zorgdat en Move on. Deze inzet moet voortgezet worden in 2024. Afglijden naar thuiszitten van school of criminaliteit ligt anders op de loer. Hierbij zijn er al stevige lijnen met de VO scholen en Landstede.

Ad.I. Brede communicatie met inwoners om de beweging naar voren structureel onder de aandacht te houden

Extra geld om de groei van het zorggebruik op te vangen is niet voldoende. Er is zelfs een risico dat extra geld de groei in stand houdt. Hetzelfde geldt voor structuurwijzigingen, zoals het verplicht stellen van samenwerking in regio's. Wat is nodig om een beter functionerend stelsel te krijgen? We richten ons bij communicatie op

De basis: een gedeelde visie op opgroeien en opvoeden,

Het helpt als er in de samenleving − burgers, professionals, politiek − meer consensus is over een aantal kwesties:

- Wat zijn belangrijke waarden in het opgroeien van kinderen?
- Wat is wel en niet normaal?
- Leggen we de geluksnorm niet te hoog?
- Wat houdt goed opvoeden in?

Het zal een forse langdurige investering vergen om het aangeleerde gedrag van de afgelopen decennia om te buigen. En die ombuiging is echt nodig omdat de druk op de (jeugd)zorg maar blijft oplopen. Financieel is dit een probleem, maar er zijn ook steeds meer tekorten op de jeugdzorg arbeidsmarkt. In de Nota Sociaal Domein EHZ is veel aandacht voor deze beweging naar voren. Om die beweging te realiseren moeten we sterk optrekken met de inwoners van de Gemeente Harderwijk. Om deze gesprekken aan te gaan en te verkennen op welke wijze we de transformatie vorm kunnen geven is een gedegen “Publieksaanpak” nodig. In 2024 willen we daar een eerste aanzet toe geven. De jaren daarna moet deze voortgezet en uitgebouwd worden. Dit moet integraal vanuit Burgerschap en Inclusie gestalte krijgen. De publiekscampange zal breed opgesteld worden over het gehele sociale-, maar ook ruimtelijke domein. (o.a. Afval, Omgevingsvisie, Bouwen, Wonen)

Ad. J. Onderwijs en Jeugdhulp beter op elkaar aansluiten

Jeugdhulp wordt nu vooral individueel ingezet. Via het CJG (of huisarts/rechter) wordt na een Verklarende Analyse bepaald welke ondersteuning er nodig is. Dit zal zoveel mogelijk ondersteuning zijn uit het sociale netwerk, welzijn, etc. Maar in veel gevallen is er ook nog individuele jeugdhulp nodig. Dit zijn vaak relatief kostbare, administratief intensieve trajecten. Door aan te sluiten bij de kinderen/jongeren in de klas kan er veel preventief geboden worden en blijft de jeugdhulp meer genormaliseerd en administratief arm. Bij de Rietschans (Ermelo, met ook veel Harderwijker kinderen) en het Leonardo (Harderwijk) worden nu, samen met de gemeenten, onderzoeken gedaan om te komen tot de bundeling van Jeugdhulp en Onderwijs.

De kosten van de individuele jeugdhulp kunnen hiermee verlaagd worden. Wel is er bij de start een extra investering nodig in de vorm van professionals. De kosten zullen daarna afnemen.

5. Financiën

In de uitvoeringsagenda Sociaal Domein, met nadruk op de opgave Kansrijk Opvoeden, zullen alle genoemde onderwerpen aandacht krijgen en voorzien worden van een Plan van Aanpak, inclusief de kosten. In 2025 kan uitvoering gegeven worden. Maar in 2024 willen we ook al aan de slag, naast alle al lopende interventies en inspanningen. De genoemde inspanningen zijn niet, of slechts gedeeltelijk in de begroting 2024 opgenomen. Er is dus extra geld nodig.

Dit geld is beschikbaar. Uit een tussenevaluatie met het CJG blijkt dat de extra ter beschikking gestelde financiën voor de SJNV (onderdeel CJG) niet allemaal ingezet zijn. De tekorten op de arbeidsmarkt en een niet te snel groeiend evenwichtige teamopbouw zorgen er voor dat er € 850.000 niet is ingezet in 2023. Dit geld wordt in 2024 teruggestort door de SJNV. De doelen die met de bovengenoemde inspanningen nagestreefd worden liggen in dezelfde lijn als waar ze binnen het CJG voor waren bedoeld. Hiermee wordt ook de beweging van achteren naar voren verder versterkt: van toegang naar voorveld: sociale basis. De komende periode moet ook bekeken worden of deze beweging een structureel karakter moet en kan krijgen. Voorgesteld wordt om van de totale terugvordering € 580.000 eenmalig in 2024 in te zetten voor de
genoemde interventies. Dit kan worden gedekt uit de algemene reserve, omdat de terugvordering, als onderdeel van het jaarrekeningresultaat, is toegevoegd aan de algemene reserve.

6. Regie en mandaat
Het accountouderschap op het CJG is binnen het team samenleving, belegd bij de Adviseur jeugdbeleid. Deze adviseur is ook ambtelijk verantwoordelijk voor de noodzakelijke transformatie binnen het jeugdbeleid. Daarmee is het logisch de bevoegdheid voor de inzet van de genoemde middelen ook bij deze functionaris te beleggen.

7. Monitoring en evaluatie
De genoemde inspanningen worden gedurende de inzetperiode gemonitord en geëvalueerd ook om te kunnen bepalen of het meerjarige inzet moet worden en of er inhoudelijke wijzigingen nodig zijn. De bevindingen zullen ook aan het college en gemeenteraad worden gerapporteerd.

Bijlage:
Begroting Preventie Jeugd 2024 Harderwijk

Inspanning	extra kosten	€ 2024
Wachttijd CJG	inzet jeugdaanbieders	€ 100.000
Thuiszitters aanpak	inzet Hands on team	€ 100.000
Menukaart VO	ICT	€ 10.000
IZA zorgakkoord	uitvoeringskosten	SPUK middelen
Centering activiteiten	collectief opvoed aanbod	€ 10.000
Preventie jongeren	collectief aanbod	€ 50.000
PGA inzet	Professional PGA	€ 80.000
Kwetsbare jongeren	Professionele ondersteuning	€ 80.000
Communicatiecampagne	Publiekscampagne inwoners	€ 50.000
Onderwijs en Jeugdhulp	Extra inzet in de klas	€ 100.000
Totaal 2024		**€ 580.000**

Huidige Jeugdinterventies (2022 en verder)

Toegang
Versterken CJG met GGZ expertise
Versterken CJG met ambulante kwantiteit en kwaliteit;
CJG expertise bij huisartspraktijken inzetten;
Strakkere afspraken met betrekking tot toekenning van gespecialiseerde ambulante jeugdhulp
Extra toetsing van laagdrempelige ambulante jeugdhulp
Maximale lengte van beschikking vaststellen, via inkoop 2022
Medicatie trajecten (JGGZ) via CJG
Normalisatie
Begrenzing beschikkingsbudget CJG
Grensvlak Onderwijs/Jeugdwet
Heldere afbakening van verantwoordelijkheden inzet Jeugdhulp op grensvlak van Jeugdwet/Onderwijs/ Ouders;
Pilot Onderwijs Jeugd Arrangement (OJA) bij Verschoorschool
Onderzoek naar haalbaarheid en noodzaak andere OJA’s op scholen in Harderwijk.
Lopende casuïstiek
Actieve regie op bijzondere casuïstiek
Actieve regie op 18+ casuïstiek
Extra toets en afspraken bij snel stijgende jeugdhulpaanbieders
Stijging van basis GGZ naar specialistisch en hoog- specialistisch
Meer toetsing op juistheid inzet jeugdhulp vlgs beschikking en contract
Actieve regie op mogelijke WLZ cliënten
Actieve regie op uitstroom uit specialistische ondersteuning
Aanscherpen inkoopvoorwaarden
Gelderse verbeteragenda
Brede investering in het sociaal domein
Slimme investering in bestaanszekerheid
Slimme investering in kansengelijkheid
Slimme investering in gezondheid